
Oppdragsgiver:	AS Oster Transport & Entreprenørforretning
Oppdrag:	609690-01 – Gloppemyra Næringsområde - gjennomgang av plandokument
Dato:	21.03.2017
Skrevet av:	Kjersti Ingolvsdotter Vevatne og Rune Fanastølen Tuft
Kvalitetskontroll:	Anna Wathne

PLAN FOR FLYTTING AV TORVHUS

1 BAKGRUNN

I samband med grunnarbeid knytt til opparbeiding av Gloppemyra, del av gnr. 4, bnr. 2 på Osterøy, har kommunen sett som vilkår at det skal utarbeidast ein plan for flytting og gjenreising av registrert torvhus i området. Dette er i samsvar med utkast til reguleringsføresegner for området, §1.2.1, jf. § 9.1.

Plan for flytting og gjenreising skal godkjennast av planstyresmaktene i kommunen.

Hordaland fylkeskommune har i brev av 19.12.2016 mellom anna komme med slik merknader knytt opp mot Kulturminne til plan for detaljregulering av Gloppemyra :

Kulturminne og kulturmiljø

Hordaland fylkeskommune har vurdert saka som regional sektorstyresmakt innan kulturminnevern. Det er ikkje kjend automatisk freda kulturminne i planområdet. Det er positivt at det SEFRAC-registrerte torvhuset frå fyrste halvdel av 1700-talet vert sikra i plankart med føresegner, slik at torvhuset vert flytta og teke vare på.

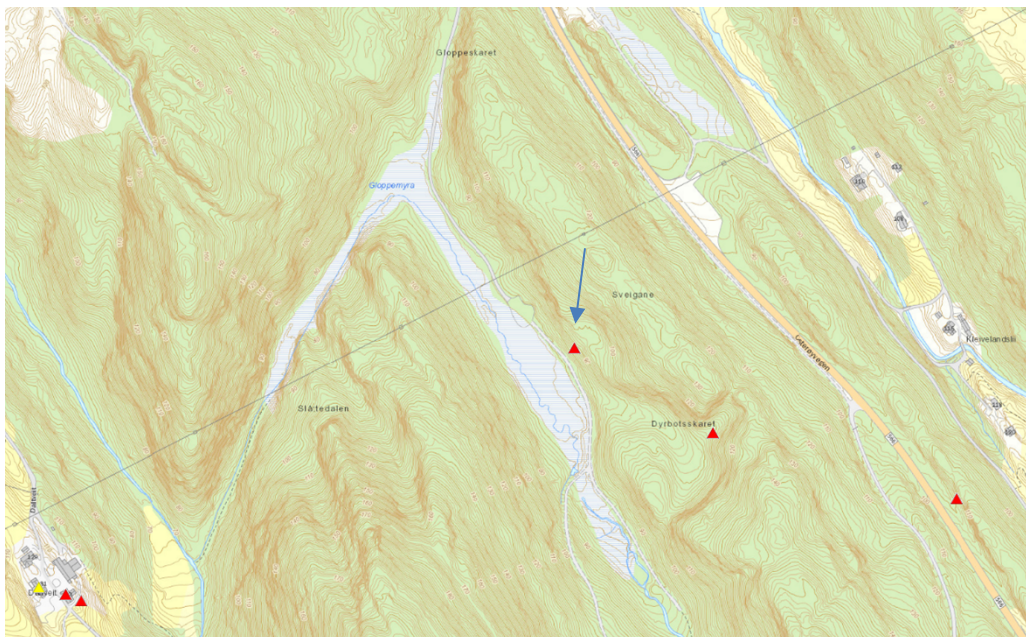
I utkast til reguleringsplan for området er det sett av et areal for ny plassering av torvhuset. I møte med Osterøy kommune er det gitt opning for å finne anna lokalisering innanfor planområdet.

I dette forslaget til plan for flytting av torvhuset er det vist forslag til ny lokalisering av torvhuset, meir i samsvar med opphavelige omgjevnader.

2 OM TORVHUSET

Torvhuset er registrert med ID nr. 1253-0020-071 i SEFRAC-registeret, og er der omtalt som et «mosehus».

Torvhuset er lokalisert i ei ur øst for Gloppemyra, på gnr. 4 Hauge i Osterøy kommune. Bygget fortel om torvuttaking i myra – en aktivitet som var vanlig ved de fleste gardar på Osterøy tidligare. Best oversikt over torvhus på Osterøy finn ein i ein publisasjon av Vatle frå 1991, men ei samla framstilling på kart er ikkje laga. Osterøy kommune har ikkje kulturminneplan.

Figur 1. Utsnitt av nasjonal database for kulturminner - Askeladden. Aktuell torvhus er vist med pil.

Torvhuset, eller moldhuset, i Gløppemyra har ei uvanlig form. Det er grovt satt saman, og framstår mest som en «hole» samanlikna med dei tradisjonelle rektangulære torvhusa med rette vegger. Bygget i Gløppemyra har eit golv som er konkavt, og dei grovt stabla veggene er avrunda.

Vatle skildrar det som «... ei rund kule ... med tjukke moselag rundt dei kuvne steinane». Bygget kan ha vore eit mosehus for tørking av mose som vart nytta som strø under dyra.

Torvhuset i Gløppå ligg som ei kuleforma opning i steinmassane. Tilmed golvet er skålforma nedover. Men det var ingen fare for at vatnet ville trengja inn på golvet, for ura er djup.

Figur 2. Fra Valte (1991).

3 FLYTTING

Det finst ikkje reglar eller malar for flytting av bygg og konstruksjonar som dette torvhuset. Torvhuset har ingen formell vernestatus, jf. Hordaland fylkeskommune sin merknad omtalt i pkt. 1. Det er opp til tiltakshavar å gjennomføre flyttinga på en slik måte at konstruksjonen kan gjenreisast, og på den måten gje eit bilde av historia til området.

Som det går fram av Driftsplan Gløppemyra Næringsområde, godkjent av oTorvhuset er sikret mot inngrep ved de tiltak som er iverksatt i forbindelse med forberedende tilrettelegging av området. Gjennomføring av tiltaket er utsatt på ubestemt tid.

Følgende prosess blir lagt til grunn ved riving, flytting og gjenreising av torvhuset:

1. Fotografering av torvhuset for dokumentasjon
 - a. Det blir tatt foto av huset
2. Merking av enkeltelement
 - a. Dei største og berande steinane blir merka og nummerert
 - b. Det blir laga ei prinsippsskisse som viser samansetjinga (byggeteikning)
3. Riving
 - a. Vil skje ved bruk av maskin og handkraft.
 - b. Ny lokalitet, med god drenering må være tilrettelagt før riving
 - c. Det må påreknas at mose og annan vegetasjon i og rundt konstruksjonen blir øydelagt i samband med riving og transport.
4. Transport av byggemateriale til ny lokalitet
5. Gjenreising på ny lokalitet
 - a. Vil skje med bruk av maskin og handkraft.
 - b. Hovudkonstruksjon for bygget blir gjenreist med runde former
 - c. Blir utført slik at sikkerheita blir ivarettatt for framtida.
 - d. Bruk av betong og eller netting må vurderast, sjå bilde nedanfor.

Figur 3 Gammel steinmur ved Søreide skule er sikra ved "innkapsling i flettverksgjerder»

6. Dokumentasjon av torvhuset i form av bildemateriale skal sendast Osterøy kommune etter gjenreising.

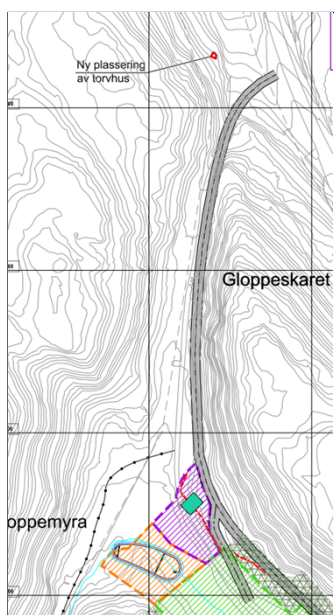
Flytting av torvhuset medfører at objektet mister kontakt med det opphavslege miljø der det blei etablert og meint å tene, eit miljø som og forsvinn som følgje av endring i bruk av arealet. Objektet vil vidare, etter gjenreising, truleg vil ha eit noko anna uttrykk enn opphavleg, både med omsyn til utsjånad og form. Ein heilt eksakt og nøyaktig kopi er ikkje mogleg å lage (*personleg meddeling Arild Sætre 23.01.17*).

Figur 4: Torvhus på Eikås i Åsane blir rive før gjenreising på ny lokalitet.

4 FREMTIDIG PLASSERING

Etter gjennomgang på staden, saman med tiltakshaver, er ein einig om at følgande lokalisering av torvhus vil vera ei god løysing. I dette området vil torvhuset stå meir i samsvar med opphavslege omgjevnader. Forslaget vil reguleringsplan vil verta justert i forhold til dette.

Figur 5 Forslag til ny lokalisering av torvhus, jf. vedlagt tegning LB 002, datert 21.03.17

Figur 6 Ny lokalisering av torvhus, foto Google maps.

5 OM SEFRAK

SEFRAK er eit landsdekkande register over eldre bygningar og andre kulturminner. SEFRAK blir brukt av forvaltninga som eit utgangspunkt for å definere der det kan være verneverdige bygg. Det at ein bygning er registrert i SEFRAK gir den ikkje automatisk ein vernestatus. Oppføring i registeret gir heller ikkje i seg sjølv spesielle restriksjonar for kva som kan gjerast med registrerte bygg. Likevel er en oppføring et varsko om at det bør gjerast ei vurdering av verneverdien før det eventuelt blir gjeve løyve til riving eller endring av objektet. For bygningar som er eldre enn 1850 (markert med raud trekant på kartet) er det lovfesta at ei slik vurdering skal gjerast før ein bygge- eller rivesøknad blir avgjort (jf. § 25 i kulturminnelova).

6 KJELDER

Askeladden, Nasjonal database for kulturminner.

Vatle, Leif 1991: Torvtaking på Osterøy.

Informant: Arild Sætre, kulturverntenesta, Museumssenteret i Hordaland.

7 VEDLEGG

Teikning LB002 – Situasjonsplan, forslag til ny lokalisering av torvhus, datert 23.03.17